

گرنگیه کانی دیالگ ل چیر کی مندالاندا.. رزا شوان

دیالگ یا (گفتوگ) یکه که ل ککه کانی بنیاتنای چیر کی ب گشتی و چیر کی منداان ب تایب تی. که گرنگی ل گرنگی و بایخی ککه کانی تری چیر کی منداان ک متر نیی. دیالگ ل پا و سف و گانانوی چیر کی، ک رست ی کی به ه ز و گالتی پناکر ت. بشایید کی فروان ل بنیاتنای چیر کی منداان پد کات و و زیندووید کی زیاتریش ب چیر کی، چتر و خشیی کی زیاتریش ب منداان د ب خش و ل ب زاری خو نند و دووریان د خات و.

ل دیدی منداان و، دیالگ زیاتر چیر کی کان ل راستیی کان و نزدیک د کات و، بیر کی چیر کی کانیش ز قتر د کات و و روودا و کانیش ب رجست د کات. دیالگ ه ست کان و کاردان و کانی نا و د روونی ک سای تی کانی چیر کی کان د رد خات.

دیالگ ه ی که ل و ه یانی که چیر کنووسانی منداان ل و ن ک شانی ک سای تی کانی چیر کی کانیا ندا پشتی پد ب ستن. چونک ر ی ک سای تی کان ل میانی گفتوگ و ئاخاوتن و دم تقدا د رد ک و ن.

زار و ی (دیالگ) بریتی ل گفتوگ ل نوان دوو ک سدا یا زیاتر ل دوو ک س. د ش ک سای تی کانی چیر کی کانی منداان ه مایی بن، ئاژ و خش کی، بانند، پ پوول، گو، ه نگ، دار و روو کی، ک و ب رد، با، خر، مانگ، ئست ر، رووبار، بن.

دیالگ، شوازی بیرکردن و و هزی ک سای تی گفت گ ک ر کان و ر و شوازی ژیانان د ن ن ت. دیالگ شیرینی و چتر و گشیی کی زیاتر ب چیر کی منداان د ب خش ت. که منداان د بین ک سای تی کانی نا و چیر کی کان ل گفتوگ و مشتوم ن و بر ر نگاری ی کتری بوون ت و. وک ئ و ی و ن ی روودا و و ه و ست کی راستیین ل ژیاندا. گو د گرن تا بزائن روودا و و ه و ست کان ب چی و ب کو د گن.

دیالگی سووک و ئاسان و جوان و شیرین و ورد دا ئژراو ل چیر کی کانی منداان، س رچا و ی کی گرنگ ل س رچا و کانی چتر و خشی و و سوود ب خشین ب منداان.

گانان و: بریتی ل گواستن و ی روودا و و ه و ست کان، ل

وټنډی راستیا نه وو، بل وټنډی زمانې. بل چیرلکی ئوتل کڅ خوټنډر
وا خټیا و بیرد کات و کڅ دټیان بینت.

شټوازی گټټان و ل چیرلکی منداټاندا، ئو شټوازی باوټی، کڅ
نووسټټرانی چیرلکی منداټان، ل داټشتن و گټیانډنی
بیرلکټکانیا نډا بل خوټنډرانی منداټانیا نډا گټیټن، کڅ ل پا
دیا لگ و وټسکردنډا بلکاری دټهټن.

گټر ت چیرلکنووسلکی منداټانی کوردمانې. ئو دټزانیت کڅ
داټشتنی دیا لگ بل وردی و جوانی و دروستی، کارلکی هټمیش
ئاسان نیی. بل ئوټی کڅ چیرلکټکی جوان و پوخت و بل سوود بل
منداټانی کوردمان بنووسیت، بتوانیت و کو رووداو و بل سټرها تکی
راستی وټنډی بکټشیت و دایبټټریت و پټشکټش بل منداټانی بکټیت، تا
پټسټنډی بکټن و چټز و خټشی و سوود ل چیرلکټکټ
وټر بگرن. پټوټیست ل هټموو روویټکټو، داټشتن، زمانټوانی،
هونټری، بل پی قټناغټکانی تټمټنی منداټی و مټرج و بنټماکانی
چیرلکی منداټان، لټکدانټوټی ورد بل چیرلکټکانت بکټیت.
ئگټینا زوو کاټدټبنډو و لټبیردټچنټو و بل هټگری و
ئاشنایی سټردټنټو.

بل ئوټی چیرلکټکی پوخت و شیرین بنووسن کڅ نزیک بټت ل
راستیټو، دیا لگ و قسټکانت گونجاوین و لټگټ تټمټنی
منداټانډابن، بل راستیش گوزارشت ل بیر و لټ فټرهټنگی زمانې
منداټان بکټن، دټتوانن سوود لټم چټنډ پټوټیستیا نډ وټر بگرن:
۱- زټر گوټگرتن لټ گټوگټ و لټ قسټکانی منداټان و بیرکردنټو
وټکو ئټوان. دټش هټوټدان بل نووسینی دیا لگټکی سروشتی و
دروست، کارلکی قورس بټت ل چیرلکی منداټان. پټوټیست ئوټ بزائن،
کڅ کټسایټټیټکانی چیرلکټکانتان، بیر لټ چټ دټکټنډو و چټ دټټټن
و چټن گوزارشت دټکټن. پټش ئټم نووسینډم، کټمټټک چیرلکی
کوردیم خوټنډو کڅ بل منداټان نووسراون. لټ نووسینی
چیرلکنووسانی ناسراوی کوردمان کڅ ئو چیرلکانټیان بل منداټان
نووسیون. تټبینی ئوټم کرد کڅ بټشک لټ دیا لگټکانیا نډ سروشتی
نین و نټگونجاون و زیادټ رټیان تیا کردوون. لټ قسټی راستی
منداټان ناچن.

تټنیا رټگا بل ئوټی هټست بل دیا لگټکی سروشتی و گونجاوی نزیک
لټ راستیټو بکټن و چیرلک بل منداټان بنووسن. پټوټیست گوټ لټ
منداټان بگرن، تا بزائن کڅ چټن دټدوټن و چټن گټوگټ لټ گټټ
پټکټریدا دټکټن. هټرگیز لټ گوټگرتنیا نډ بټزار مټبن. چونکټ
راستی و دروستیټکان لټ زاری خودی منداټانډو دټبیستن و
وټریان بگرن.

خ ننگر هشتا ستن و بوخچای ن کراوان و هاوس رگیریتان
 ن کردوو و مندا تان نیی و ن بوون ب دایکان و باوکان، یا
 پرو رد کار و داد و مام ستانین، یا مام و پوور نین، ب
 هیچ ش وو یک پ یو ندی و ت ک کیتان ل گ گ مندا اندا نیی،
 د توانن بچن ه ر شو ن ک ک مندا انیان ل ه ی، ل جیهان
 و ن و ش یی س یر و س م ر ک یان نزیک ببن و، ک پ ل خ ونی
 س وز و ل هیوا و راز و نیازی پاک و ب گ ر د، پ ب د تان و ب
 ه و سی خ تان گو یان ل بگرن، بزائن ک چن ب سروشتی و
 ب ب رتوش و نارایش د دو ن و گفتوگ و ئاخاوتن ل گ
 ی کتریدا د ک ن.

و ن ک ک ش کی ئیتا ی پس پ ر ل بواری ش وو کاری مندا ان،
 د ت: تا ن چووم ناو مندا ان و وک ئوان ل س ر سک ل س ر
 ز ویدا ران کشام و ب ت باشیر و ن م ن ک شا، ل راستی و سادی
 مندا ان و ل هون ر و راستی و ن ک شانی مندا ان ت ن گ یشتبووم،
 ب ی ه ل کی راست و چ پم ب س ر را و ب چوون کانی پ شترم،
 د ربار ی و ن ی مندا ان ه نا و ل س ر و د ستم پ کرد.

ئ کت ری ک میدی جیهانیش (چارلی چاپلن) د ت: "من
 میهر بانی ل مندا ک و ف ربووم، کات ک بینیم ل
 د فتری و ن ک شان ک یدا، خری ب نگی رش ب ی کردبوو، تا
 باو ک کریکار ک ی ل ئیش ک یدا ئارق ن کات"

ت ک بوونتان ل گ گ مندا ان، ئ و بوار شتان ب د ر خ س ن ت، ک ب
 نووسینی دیال گی چیر ک کانتان، سوود ل و ش کان و ل ف ره نگی
 مندا ان و ربگرن، ک زمان کی ساکار و شیرین و ن رمی خ یان
 ه ی، ب نموون: ئایا و ش ی "ح پ ل ل ش ی کرد" ب لاتان و
 شیرینتر نیی ل و ش ی "خواردی"؟.

۲- ر ن گ دوو مندا ل ز ر روو و، و کو ی ک ن بن، ب گومان ل
 ن وان مندا اندا جیاوازی تاکی ه ی، با ل ت م ن کشداین،
 د ش مندا ل ک ز ر زانتر و ه شیارتر و زمان پارواتر ب ت و
 دان م ن ت، ب مام مندا کی تر ز ر زان ن ب ت و ک مدوو ب ت و
 ف ره نگی و ش کانی سنوورداربن، واتا سروشتی ک ک سای تی کانی
 چیر ک کانشتان و کو ی ک ن بن، ب مام پ بوست زیا تر گشتی
 ل چیر ک کانتاندا ر نگدات و، ن ک نموون ی و تایب تی.

۳- ب نووسینی دیال گ، د توان سوود ل ئ زموونی
 چیر کنووسانی تر و ربگرن، ک چیر کیان ب مندا ان نووسیون و
 د نووسن، د شتوانن وک س رچا و، سوود ل پ رتووک و
 ت ل فزی ن کان و ل ئینت ر ن ت و ل شان و سین مای مندا ان
 و ربگرن، ب مام پ بوست ئماژ ب و س رچاوان بدن ک ک م

يا ز ر سووديان لـوـردـگرن.

۴- و کو وتمان گرنگی دیالک ل گرنگی ر گز زانی تری چیرک ک متر نیی. ل نووسینی چیرک ب منداان، شت لاو کیی کان بـاوـ بنـن. هـنـدـش مـچـنـ قـوـایـی با بـتـکانـو و منداان بـزاربـکـن. شتی ب سوود و زیاده مـئاخذـنـ ناو چیرک کانتان. تا چیرک کانتان لاواز و ب سوود نـن.

۵- زیادهایی ب دمی منداانـو مـکـن و قسای زل و داتاشرا و واتاشارـو ب دمیـانـو هـمـبـستن. پـویستـ دیالک کانتان بـپیـی تـمی منداان بن و گوزارشت ل بیر و توانای راستی منداان بـن. ئـو وـشـ و رستانـ بنووسن، ک ل زاری خودی منداانـو گوشتان لـیان بوو. پـویستـ و کو منداان بیربکـنـو و دیالک کانتان بنووسن. ب نمونـ ئـم گـزارشتـ ب دمی منداانکی (۶) ساانـو ک ل باخچـکیـانـدا لـبـر هـتاو دانیشـوو و تینووـیـتی: "دایکـ گـر ئـزـت نیی، پـرداخـک ئاوم بـ بـنـ، خـریکـ ل گـرما هـمـپـووـکـم" ئـم وـشانـ ب دمی منداانکی ئـو تـمیـنـو، دروست و گونجاو نین و هـمـبـستـراون و زیادهـویـی تـیادایـ. گـر چیرکـنووس بینووسیا ی:

"دایکـ ئا و دـخـمـو. گـرمـام" پـمـوایـ راست و گونجاو دـبوو. گـر ئـو وـشانـ و رستانـی ب دمی منداانکی (۱۱) ساانـو بینووسیا ی، دروست و گونجاو دـبوون.

۶- چیرک کانتان ب منداان بگـنـو یا بخوـنـو. تا بزائن تا چ راردیک ب لایانـو پـسـنـدن و چـثـیان لـوـردـگرن و چ کردانـو یـکیان هـیـ. ئـمـش کارکی زیاتر پراکتیکی، ب تایبـتیش لـگـ منداانـی هـراشدا، چونکـ ب زاری دـتوانـ ب را و بـچوونـکانی خـیان، چیرک کانتان هـمـبـسـنگـنـ و تـبـینی و رـخـنـکانیان پـتـان بـن. تا خـا بـهـز و لاوازانـی چیرک کانتان بزائن.

۷- ئـو بزائن، هـر ئـو نیی ک منداان گـورـنـن و منداانـن. بـکو ئـو وـشـ بزائن ک ئـوان و کو گـورـکان بیرناکـنـو و و کو ئـوانیش نادوـن و گوزارشت ناکـن.

۸- پـویستـ و شای ئابستراکی "موجـرد" بـکار نـهـن. ک منداان توانای تـگـیشتن و لـکـدانـو یانی نیی. لـکو پـنـو کان دـربارـی دـروونی منداان، جـخت لـسـر ئـو دـکـن، ک منداان لـ چـمکی ئابستراکی و لـ رستـی ئاـز تـناگـن. منداان لـ و شای سووک ئاسانی مانا زانراو و رستـی کورت و سادـ تـدـگـن و وـریان دـگرن.

۹- ب ئـوی ئـو بزائن و ل منداان تـبـگـن، ک بیر لـ چی

دککڼو و چی دځن، له تمڼه جیاوازي کانی مندايدا. هر چوار قڼاغککي گڼشکردنی زانستی بزانه. کک زانای ناسراوی دروناسی منداڼان (ژان پیاڅ) دایناون. مځککي دیا لک چیرککي منداڼاندا:

۱- پوښت کورت و سووک و گونجاو و بښوودبن. دووریشن له زیادځځي.

۲- پوښت دیا لکککان له گځ رگځزککي تری چیرککي منداڼاندا بگونجځن. گونجاویشن له گځ هځوځست و رووداوککان. گوزارشت له سروشتی ککسایه تییککان بکځن، نک له سروشتی خودی نووسځران.

۳- نابځت چیرککونوسانی منداڼان، له میانځی دیا لککککي چیرکککانیانو، ځیان هځبقورتځنن و بک زاری منداڼانو ټامژگاری و ئاراسته و رځنمایي بکځن. ئککینا بایځی چیرکککانیان له دځستدځن و وککو چیرکک چځځیان نامځت ۴- پوښت دیا لکککککي چیرکککان بک منداڼان سروشتی بن. ئاځر و ناځسځند ځبن. هر و هځش و بیری منداڼانی گوځگر و خوځنځر، بځن بک ئیلهامی نووسینیان.

۵- پوښت چیرککونوسان، له نووسینی دیا لک بک چیرکککککي منداڼان، رچاوی ځاځبځندییککان بکځن. گرنکک کک بک راستی له شوځنکککي ځیاندا دایان بځن.

رځا شوان

نځویج: ۱۰ / یځنځی/ ۲۰۲۱